

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2110/2020
09.10.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Катарине Манојловић Андрић, председника већа, Гордане Џакула и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Злата Тирић Бељан, адвокат из ..., против тужене „Unicredit bank Srbija“ АД у Београду, чији је пуномоћник Јована Алексић, адвокат из..., ради утврђења постојања радног односа и враћања на рад, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 987/18 од 18.07.2019. године, у седници већа одржаној 09.10.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 987/18 од 18.07.2019. године и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 547/17 од 25.09.2017. године, исправљеном решењем истог суда П1 547/17 од 30.10.2017. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено да је тужилац код тужене засновао радни однос на неодређено време дана 07.03.2014. године, што је тужена дужна да трпи и призна. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоца врати на рад, на радно место сарадник за рад са предузетницима и малим привредним друштвима у року од осам дана по пријему преписа пресуде, под претњом принудног извршења, док је тужба тужиоца у делу којим је захтевао да суд обавезе тужену да га врати на радно место које одговара његовој стручној спреми и да закључи уговор о раду на неодређено време, одбачена као недозвољена. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати 156.000,00 динара у року од осам дана по пријему преписа пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 987/18 од 18.07.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у ставу првом, делу става другог којим је обавезана је тужена да тужиоца врати на рад, на радно место сарадник за рад са предузетницима и малим привредним друштвима и у ставу трећем изреке. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду парничних трошкова насталих у другостепеном поступку.

Против правноснажне другостепене пресуде, ревизију је благовремено, преко пуномоћника, изјавила тужена због битне поврде правила поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14 и 87/18) – у даљем тексту: ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код тужене по више закључених уговора о раду на одређено време у периоду од 16.12.2011. до 25.12.2014. године. Уговором о раду број .. од 26.09.2013. године, закљученим између парничних странака, уговорено је да ће тужилац код тужене обављати послове сарадника за рад са привредницима и малим привредним друштвима у Дирекцији за комерцијалне послове, Сектор послова за становништво у периоду од 01.03.2013. до 25.09.2013. године, а уговором о раду број .. од 20.09.2013. године, који је закључен на одређено време почев од 26.09.2013. до 13.12.2013. године, да ће тужилац у том периоду код тужене обављати исте послове као и по предходном уговору. Парничне странке су потом закључиле нови уговор о раду број .. од 10.12.2013. године, за рад на одређено време на истим пословима у периоду од 14.12.2013. до 13.03.2014. године, а затим и уговор о раду број .. од 03.03.2014. године у коме је наведено да тужилац за исте послове заснива радни однос 14.03.2014. који му аутоматски престаје 13.05.2014. године. Новим уговором о раду број .. од 28.04.2014. године, закљученим за период од 14.05.2014. до 13.07.2014. године, тужилац је код тужене радио на одређено време на пословима сарадника за рад са физичким лицима, а потом још једном по уговору о раду на одређено време број .. од 17.07.2014. године, на пословима сарадника за рад са привредницима и малим привредним друштвима у периоду од 14.07.2014. године до 25.12.2014. године. Решењем тужене број .. од 22.12.2014. године, констатовано је да тужиоцу престаје радни однос на одређено време на пословима сарадника за рад са привредницима и малим привредним друштвима истеком рока на који је заснован, односно 25.12.2014. године.

Тужилац је тужбом тражио да суд утврди да је засновао радни однос на неодређено време, такозваним преображајем радног односа из одређеног у неодређено време, на основу члана 37. став 4. Закона о раду, као и да обавезе тужену да га врати на рад на радно место сарадник за рад са предузетницима и малим привредним друштвима или на радно место које одговара његовој стручној спреми и да са тужиоцем закључи уговор о раду на неодређено време.

Одредбама члана 37. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13) које су важиле до 29.07.2014. године, када су ступиле на снагу измене овог закона објављене у „Службеном гласнику РС“, број 75/14, било је прописано: да се радни однос заснива на време чије је трајање унапред одређено када су у питању – сезонски послови, рад на одређеном пројекту, повећање обима посла који траје одређено време и сл. за време трајања тих потреба, с тим што тако заснован радни однос непрекидно или с прекидима не може трајати дуже од 12 месеци (став 1); да се под прекидом из става 1. овог члана не сматра прекид рада краћи од 30 радних дана (став 2); да се радни однос на одређено време, ради замене привремено одсутног запосленог, може засновати до повратка привремено одсутног запосленог (став 3); да радни однос заснован на одређено време постаје радни однос на неодређено време, ако запослени настави да ради најмање пет радних дана по истеку рока за који је заснован радни однос.

Имајући у виду цитиране законске одредбе и полазећи од утврђеног чињеничног стања, а како је тужилац од 01.03.2013. до 01.03.2014. године, дакле годину дана, радио без прекида код истог послодавца – овде тужене, на истим пословима, и како је наставио са радом дуже од пет дана након тога, првостепени суд је оценио да су се стекли услови из члана 37. став 4. Закона о раду, да радни однос

тужиоца код тужене, заснован на одређено време, прерасте у радни однос на неодређено време. Стога је тужбени захтев тужиоца за утврђење да је тужилац код тужене засновао радни однос на неодређено време усвојио. По оцени првостепеног суда, основан је и захтев тужиоца за враћање на рад на радно место на коме је радио.

Другостепени суд је прихватио правно становиште првостепеног суда, па је жалбу тужене одбио и првостепену пресуду у наведеном - побијаном делу потврдио.

У побијаној другостепеној пресуди цењен је навод жалбе да је остало неразјашњено спорно питање од кога зависи одлука о основаности тужбеног захтева – да ли тужилац може захтевати преображај радног односа уколико није побијао решење о престанку радног односа услед истека рока из последњег уговора о раду на одређено време, па је суд нашао да је тај жалбени навод неоснован. Ово са разлога што је у првостепеном поступку несумњиво утврђено да је без значаја чињеница што тужилац није захтевао поништај решења којим је констатовано да му радни однос престаје. Формална правноснажност решења којим је престао радни однос истеком рока за који је уговор закључен (радни однос на одређено време), не искључује примену императивне одредбе члана 37. ст. 1, 2. и 4. Закона о раду у ситуацији када радни однос траје дуже од 12 месеци, противно условима из цитиране законске одредбе.

Врховни касациони суд налази да су у побијаној пресуди погрешно оцењени као неосновани наводи жалбе, а које тужена понавља и у ревизији, да у ситуацији када тужилац није тражио поништај решења о престанку радног односа услед истека рока из последњег уговора о раду на одређено време, не може са успехом тражити утврђење да је засновао радни однос на неодређено време (такозваним преображајем) и враћање на рад.

Врховни касациони суд указује да тужба за утврђење прописана чланом 194. ЗПП, по правилу не застарева. Али одредбом члана 195. став 2. Закона о раду из 2005. године, који се у овом случају примењује као *lex specialis*, био је прописан рок за покретање радног спора од 90 дана од дана достављања решења, односно сазнања за повреду права, а од 2014. године то је рок од 60 дана. Рок од 90, односно 60 дана за подношење тужбе за утврђење да је радни однос на одређено време постао радни однос на неодређено време, почиње да тече од дана достављања решења о отказу због тога што је тада видљива повреда права запосленог. У случају отпуштања запосленог без решења, рок тече од фактичког прекида рада јер је то моменат сазнања за повреду права.

У конкретном случају тужена је донела решење број .. од 22.12.2014. године којим тужиоцу престаје радни однос на одређено време истеком рока на који је заснован, односно 25.12.2014. године, па тужиоцу, на основу наведене законске одредбе, од дана достављања тог решења почиње да тече рок у коме може тражити заштиту повређеног права подношењем тужбе за његов поништај, као и за утврђење да му је радни однос на одређено време постао радни однос на неодређено време. Подношењем захтева за поништај решења о престанку радног односа услед истека рока из последњег уговора о раду на одређено време, тужилац доказује правни интерес за подношење тужбе за утврђење да је радни однос на одређено време постао радни однос на неодређено време. Овако становиште изражено и у решењу Врховног касационог суда Рев2 506/2013 од 27.06.2013. године, Уставни суд је оценио као уставноправно прихватљиво у својој Одлуци Уж-8794/2013 од 17.03.2016. године.

По оцени Врховног касационог суда, тачно је да формална правноснажност ранијих решења којима је престајао радни однос истеком рока за који су закључивани уговори о раду на одређено време који предходе последњем уговору о раду на одређено време, не искључује примену императивне одредбе члана 37. ст. 1, 2. и 4. Закона о раду у ситуацији када радни однос траје дуже од 12 месеци, противно

условима из те законске одредбе. Међутим, овде није реч о тим решењима већ о решењу о престанку радног односа услед истека рока из последњег уговора о раду на одређено време од чијег достављања почиње да тече преклузивни рок у коме се може тражити заштита повређеног права подношењем тужбе суду. Уколико тужилац није оспоравао решење о престанку радног односа услед истека рока из последњег уговора о раду на одређено време, онда му је радни однос престао на основу правноснажног решења па не може са успехом тражити утврђење да је у радном односу на неодређено време и враћање на рад.

Основан је и навод ревизије да на основу одредбе члана 37. став 4. Закона о раду, радни однос заснован на одређено време постаје радни однос на неодређено време, ако запослени настави да ради најмање пет радних дана по истеку рока за који је заснован радни однос. Како је у конкретном случају тужилац код тужене радио годину дана без прекида у периоду од 01.03.2013. до 01.03.2014. године, рок од пет радних дана из наведене законске одредбе је почео да тече првог радног дана након тога 03.03.2014. године (понедељак), а истекао 07.03.2014. године (петак), па би радни однос заснован на одређено време постао радни однос на неодређено време 08.03.2014. године, а не 07.03.2014. године, како је погрешно утврђено.

Поред наведеног, побијана пресуда захваћена је и битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, због тога што је суд у поступку по жалби потврдио првостепену пресуду и у делу којим је суд обавезао тужену да тужиоца врати на конкретно радно место – сарадник за рад са предузетницима и малим привредним друштвима, што не спада у судску надлежност у смислу члана 16. ЗПП, већ у област аутономног одлучивања послодавца.

Другосетепени суд ће у поновном поступку, водећи рачуна о правном становишту Врховног касационог суда исказаном у овом решењу, правилном применом материјалног права донети на закону засновану одлуку о жалби тужене.

На основу свега наведеног, Врховни касациони суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Катарина Манојловић Андрић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић